

การประเมินผลแผนงานพัฒนากลไกการแก้ปัญหาความรุนแรงต่อผู้หญิง เด็ก และครอบครัวจาก
เครื่องดื่มแอลกอฮอล์

AN EVALUATION OF THE PLAN TO DEVELOP A MECHANISM FOR RESOLVING
VIOLENCE AGAINST WOMEN, CHILDREN AND DOMESTIC VIOLENCE RELATED TO
ALCOHOL

¹ดร.สุรพร เสียนสลาย

²บุญเสริม หุตะแพทย์

³ประกายรัตน์ ภัทรธิตี

⁴ดร.กุลกานต์ อภิวัฒนลังการ

^{1,2,3} รองศาสตราจารย์ประจำสาขาวิชามนุษยนิเวศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

⁴ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำสาขาวิชามนุษยนิเวศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินบริบท ปัจจัยนำเข้า กระบวนการทำงาน และประเมินผลสัมฤทธิ์ของแผนงานพัฒนากลไกการแก้ปัญหาความรุนแรงต่อผู้หญิง เด็ก และครอบครัวจากเครื่องดื่มแอลกอฮอล์โดยประเมินจากตัวชี้วัด จำนวน 10 ตัวชี้วัด และเก็บรวบรวมข้อมูลจากพื้นที่ดำเนินงานของแผนงาน 5 พื้นที่ จำนวน 8 ชุมชน คือ กรุงเทพมหานคร (2 ชุมชน) จังหวัดนนทบุรี (1 ชุมชน) จังหวัดเชียงใหม่ (1 ชุมชน) จังหวัดอำนาจเจริญ (2 ชุมชน) และจังหวัดชุมพร (2 ชุมชน) ในแต่ละพื้นที่เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง 3 กลุ่ม คือ กลุ่มคนทั่วไปในชุมชนหรือโรงงาน จำนวน 160 คน กลุ่มแกนนำศูนย์เรียนรู้หรือเครือข่ายแกนนำ จำนวน 40 คน และกลุ่มตัวแทนองค์กรในทีมสหวิชาชีพในพื้นที่ จำนวน 20 คน เก็บข้อมูลด้วยวิธีการใช้แบบสอบถาม การสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม ซึ่งขึ้นอยู่กับลักษณะตัวชี้วัดที่เกี่ยวข้อง

ผลการวิจัย พบว่า แผนงานพัฒนากลไกไทย มีผลงานผ่านเกณฑ์การประเมินผล จำนวน 8 ตัวชี้วัด จากทั้งหมด 10 ตัวชี้วัด แผนงานพัฒนากลไกไทย มีบริบทที่เอื้อต่อการทำงานเป็นอย่างดี คนในพื้นที่ชุมชนหรือโรงงาน มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแผนงานพัฒนากลไกไทย ค่อนข้างดี และมีเจตคติเชิงบวกต่อแผนงานฯ แผนงานพัฒนากลไกไทย มีความพร้อมด้านปัจจัยนำเข้า แกนนำศูนย์เรียนรู้หรือเครือข่ายแกนนำลดลงเล็กน้อยและบุคลากรในทีมสหวิชาชีพมีความพึงพอใจต่อปัจจัยนำเข้า และกระบวนการทำงานของแผนงานสูงกว่าเกณฑ์การประเมินผลที่กำหนดไว้ ศูนย์เรียนรู้และเครือข่ายแกนนำชุมชนลดลงเล็กน้อย และทีมสหวิชาชีพในพื้นที่ผ่านเกณฑ์การประเมินผลที่กำหนด ส่วนอีก 2 ตัวชี้วัดที่ไม่ผ่านเกณฑ์ประเมิน คือ ตัวชี้วัดความตระหนักต่อปัญหาที่เกิดจากการดื่มสุรา และตัวชี้วัดความคิดเห็นเชิงปฏิเสธต่อการกระทำความรุนแรงแก่ผู้หญิง เด็ก และครอบครัวของคนในชุมชน คณะผู้ประเมินผลจึง ให้ข้อเสนอแนะให้ปรับปรุงงานทั้งส่วนที่เกี่ยวข้องกับบริบทปัจจัยนำเข้า กระบวนการทำงาน และผลสัมฤทธิ์ของแผนงาน

คำสำคัญ : การประเมินผล แผนงาน ความรุนแรง เครื่องดื่มแอลกอฮอล์

ABSTRACT

The purpose of this research was to evaluate the contexts, inputs, processes, and outcomes of the Plan to Develop a Community-based Mechanism for Resolving Violence against Women, Children and Domestic Violence Related to Alcohol. The sample of this study were 160 people who lived in the communities, 40 leaders of learning centers or networks for quitting alcohol and 20 those who participated in multidisciplinary teams. The sample were sampling from those communities which participate in the Plan including Bangkok Metropolitan, Nonthaburi, Chiang Mai, Amnart Charoen and Chumphon. The data were collected using variety technique including self-assessing questionnaires for entire sample and interviewing and focus group discussion among leader and agency representatives.

The study found that the Plan was successful in 8 of 10 indicators. The plan had the context that was conducive to the success. People in the communities and factory knew rather well about the Plan and also had positive attitude towards the Plan. The Plan had adequate and suitable inputs for its implementation. Leaders of learning centers or networks and personal of multidisciplinary teams had been satisfied with the managing of inputs and working processes of the Plan. The Learning centers or networks and the multidisciplinary teams working with the Plan had been strengthened to meet the evaluation criteria. But the plan had not been successful in the criteria in awareness of the problems caused by alcohol and in negative opinion to violence against women, children and their family in the communities. Some useful advices are accordingly given for improving context, inputs, processes and outcomes of the Plan.

Keywords: evaluation, plan, violence, alcohol

1. บทนำ

ผลจากงานวิจัยเรื่อง “ผลกระทบของสุราในฐานะปัจจัยร่วมการเกิดปัญหาความรุนแรงในครอบครัว” (บุญเสริม หุตะแพทย์ และมูลนิธิเพื่อนหญิง 2545) ของมูลนิธิเพื่อนหญิง และชุมชนนำร่องใน 4 จังหวัด คือ จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดชุมพร จังหวัดอำนาจเจริญ และจังหวัดสมุทรปราการ ในปี พ.ศ. 2545 ทำให้มูลนิธิเพื่อนหญิงได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ให้ทำโครงการเพื่อนำผลการวิจัยขยายสู่การทำงานในชุมชน และสร้างนวัตกรรมใหม่ที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของชุมชน ในการลด ละ เลิก เหล้าในชุมชน เพื่อนำไปสู่การลดความรุนแรงต่อผู้หญิง เด็ก และความรุนแรงในครอบครัวในชุมชน เกิดศูนย์ช่วยเหลือผู้หญิง เด็ก และบุคคลในครอบครัวในชุมชนนำร่องลดละเลิกเหล้า โครงการดังกล่าวเริ่มต้นมาตั้งแต่ปี พ.ศ 2547 ภายใต้ชื่อ “โครงการพัฒนาเครือข่ายเลิกเหล้า : ยุติความรุนแรงต่อผู้หญิงและเด็ก” และได้ดำเนินการต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน (2555 ภายใต้มูลนิธิหญิงชายก้าวไกล) ทำให้เกิดเครือข่ายแกนนำชุมชนลด ละ เลิก เหล้ารูปแบบต่าง ๆ ในพื้นที่ของโครงการ มีแกนนำชุมชนที่มี

ลักษณะเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง สามารถเป็นวิทยากรประเด็นหลักกับความรุนแรงในครอบครัว ประเด็นมิติหญิงชายได้เป็นอย่างดี ทำให้เกิดต้นแบบบรรณรงค์โรงงานสีชาวลด ละเลิกเหล้า รวมถึงเกิดความร่วมมือระหว่างเครือข่ายแกนนำชุมชน ลด ละเลิกเหล้ากับกลไกสหวิชาชีพในการช่วยเหลือผู้หญิงและเด็กในพื้นที่โครงการที่ทำงานร่วมกับหน่วยงานของรัฐ เพื่อประสานงาน และติดตามนโยบายของรัฐเกี่ยวกับการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ตลอดจนการคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว

ในปี พ.ศ. 2553 โครงการได้ขยายขอบเขตงานออกไปมากขึ้น ปรับเป็น “แผนงานพัฒนากลไกการแก้ปัญหาความรุนแรงต่อผู้หญิง เด็ก และครอบครัวจากเครื่องดื่มแอลกอฮอล์” ซึ่งเป็นแผนงานที่มุ่งพัฒนาศักยภาพเครือข่ายชุมชน ลด ละเลิกเหล้าให้เข้มแข็งและพึ่งตนเองได้ มุ่งลดความรุนแรงต่อผู้หญิงและเด็ก ทำงานร่วมกับกลไกการช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาคความรุนแรงต่อผู้หญิงและเด็กระดับตำบล อำเภอ จังหวัด นำไปสู่การขยายผลเกิดแผนปฏิบัติการร่วมกันระหว่างรัฐ องค์กรแรงงานและองค์กรภาคประชาชนในระดับจังหวัด รวมถึงมุ่งผลักดัน

นโยบายรัฐให้เกิดผลในทางปฏิบัติ โดยใช้สถานการณ์การตีพิมพ์เครื่องตีพิมพ์แอลกอฮอล์ที่ส่งผลกระทบต่อสังคมเป็นตัวขับเคลื่อนเพื่อลดปัญหาความรุนแรงต่อผู้หญิงและเด็กต่อไป

แผนงานพัฒนาภาคไทย นี้มีวัตถุประสงค์สำคัญ 7 ประการ คือ (1) ต้องการพัฒนาให้เกิดศูนย์การเรียนรู้ที่มีความเข้มแข็ง สามารถทำงานลดละเลิกเหล้า โดยทำงานร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานของรัฐได้ (2) เพื่อให้โรงงานสีข้าว (ลดละเลิกเหล้า) มีการเพิ่มกิจกรรม มีการกำหนดนโยบายลดละเลิกเหล้า รวมทั้งในหน่วยงานระดับกระทรวง และระดับจังหวัดมีนโยบายโรงงานสีข้าวลดละเลิกเหล้า (3) เพื่อสร้างความตระหนักรู้ในสาระสำคัญและการบังคับใช้พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 และพระราชบัญญัติคุ้มครองเครื่องตีพิมพ์แอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 (4) เพื่อส่งเสริมกลไกการทำงานของทีมสหวิชาชีพ ค้นหาบทเรียนความสำเร็จของการทำงานเพื่อเป็นต้นแบบต่อไป (5) เพื่อส่งเสริมให้ผู้ชายเข้ามามีบทบาทในการป้องกันและแก้ไขปัญหาความรุนแรงต่อเด็ก สตรี และความรุนแรงในครอบครัว (6) เพื่อเผยแพร่สถานการณ์ปัญหาความรุนแรงให้สังคมได้รับรู้ และ (7) เพื่อพัฒนาเครือข่ายการทำงานให้มีเด็ก เยาวชน มาร่วมทำงานเป็นต้นแบบในการลดละเลิกเหล้า แผนงานนี้เป็นการดำเนินการของมูลนิธิเพื่อนหญิง (ปัจจุบันอยู่ภายใต้มูลนิธิหญิงชายก้าวไกล) ร่วมกับหน่วยงานภาครัฐและภาคีเครือข่ายลด ละเลิก เหล้า จำนวน 20 ชุมชน ใน 10 จังหวัด คือ กรุงเทพมหานคร จังหวัดสมุทรปราการ นนทบุรี สมุทรสาคร นครปฐม เชียงใหม่ ลำพูน อำนาจเจริญ สุรินทร์ และจังหวัดชุมพร

2 วัตถุประสงค์การประเมินผล

การประเมินผลแผนงานพัฒนาภาคไทย การแก้ไขปัญหาความรุนแรงต่อผู้หญิง เด็ก และครอบครัวจากเครื่องตีพิมพ์แอลกอฮอล์ ในครั้งนี้เป็นการประเมินภายใน เพื่อให้มีข้อมูลข่าวสารเพื่อใช้ในการกำกับ ติดตามการทำงานของแผนงานให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายการทำงานที่กำหนดไว้ คณะผู้ประเมินผล จึงกำหนดวัตถุประสงค์ในการประเมินผลไว้ 4 ประการ คือ

1) เพื่อประเมินผลบริบทของแผนงานการพัฒนาภาคไทยการแก้ไขปัญหาความรุนแรงต่อผู้หญิง เด็ก และครอบครัวจากเครื่องตีพิมพ์แอลกอฮอล์

2) เพื่อประเมินผลปัจจัยนำเข้าของแผนงานการพัฒนาภาคไทยการแก้ไขปัญหาความรุนแรงต่อผู้หญิง เด็กและครอบครัวจากเครื่องตีพิมพ์แอลกอฮอล์

3) เพื่อประเมินผลกระบวนการทำงานของแผนงานการพัฒนาภาคไทยการแก้ไขปัญหาความรุนแรงต่อผู้หญิง เด็กและครอบครัวจากเครื่องตีพิมพ์แอลกอฮอล์

4) เพื่อประเมินผลสัมฤทธิ์ของแผนงานการพัฒนาภาคไทยการแก้ไขปัญหาความรุนแรงต่อผู้หญิง เด็ก และครอบครัวจากเครื่องตีพิมพ์แอลกอฮอล์

3. กรอบแนวคิดในการประเมินผลและคำนิยามเชิงปฏิบัติการ

เนื่องจากการประเมินผลในครั้งนี้เป็นการประเมินผลระหว่างการปฏิบัติงานหรือการประเมินความก้าวหน้า (Formative Evaluation) ของแผนงานพัฒนาภาคไทย เพื่อแสวงหาข้อมูลข่าวสารมาใช้ประโยชน์ในการปรับปรุงและพัฒนาแผนงานพัฒนาภาคไทย คณะผู้ประเมินผล จึงเลือกใช้ ตัวแบบชิป (CIPP model) ของสตัฟเฟิลบีมและคณะ (Stufflebeam, 1967 อ้างใน สุรพร เสียนสลาย 2547 หน้า 423-425) เป็นกรอบแนวคิดหลักในการประเมินผล ทำให้มีการประเมินผลแผนงานนี้แบบรอบด้าน ตั้งแต่การประเมินบริบท ประเมินปัจจัยนำเข้า ประเมินกระบวนการทำงานและประเมินผลสัมฤทธิ์ของแผนงาน จากกรอบแนวคิดหลัก คณะผู้ประเมินได้กำหนดประเด็นคำถาม ตัวชี้วัด และเกณฑ์การประเมินผลไว้ ดังรายละเอียดในตารางข้างล่าง และกำหนดคำนิยามเชิงปฏิบัติการของตัวชี้วัดสำคัญ ๆ ไว้ดังนี้

3.1 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแผนงานพัฒนาภาคไทย หมายถึง ระดับความรู้ความเข้าใจของคนในชุมชนหรือคนงานในโรงงานในพื้นที่ปฏิบัติการของแผนงาน เกี่ยวกับจุดมุ่งหมายหรือวัตถุประสงค์ในการทำงานของแผนงานพัฒนาภาคไทยการแก้ไขปัญหาความรุนแรงต่อผู้หญิง เด็ก และครอบครัวจากเครื่องตีพิมพ์แอลกอฮอล์ วิธีการทำงานไปสู่เป้าหมายตลอดทั้งผลลัพธ์ของการทำงานของแผนงานพัฒนาภาคไทย

3.2 เจตคติต่อแผนงานพัฒนาโลก หมายถึง ระดับการยอมรับของคนในชุมชนหรือคนงานในโรงงานในพื้นที่ปฏิบัติการของแผนงาน ว่า แผนงานพัฒนาโลกการแก้ปัญหาความรุนแรงต่อผู้หญิง เด็ก และครอบครัวจากเครื่องตีมแอลกอฮอล์มีความสอดคล้องกับชีวิตความเป็นอยู่หรือการทำงานของตน เป็นแผนงานที่มีประโยชน์หรือไม่มีประโยชน์ มีคุณค่ามากน้อยเพียงใดมีความรู้สึกพอใจหรือไม่พอใจต่อแผนงานละมีความพร้อมที่จะให้การสนับสนุนช่วยเหลือหรือต่อต้านขัดขวางแผนงานมากน้อยเพียงใด

3.3 ความพึงพอใจต่อปัจจัยนำเข้าของแผนงานพัฒนาโลก หมายถึง ระดับความพึงพอใจหรือไม่พึงพอใจของแกนนำศูนย์เรียนรู้หรือเครือข่ายแกนนำลด ละเลิก เหล้าและบุคลาการในทีมสหวิชาชีพในพื้นที่ปฏิบัติการของแผนงาน ต่อความพร้อมด้านปัจจัยนำเข้าของแผนงานพัฒนาโลกการแก้ปัญหาความรุนแรงต่อผู้หญิง เด็ก และครอบครัวจากเครื่องตีมแอลกอฮอล์ ซึ่งประกอบด้วยความพร้อมด้านเงินทุน ด้านบุคลากร ด้านวัตถุดิบในการทำงาน ด้านระบบการจัดการของแผนงาน

3.4 ความพึงพอใจต่อกระบวนการทำงานของแผนงานพัฒนาโลก หมายถึง ระดับความพึงพอใจหรือไม่พึงพอใจของแกนนำศูนย์เรียนรู้หรือเครือข่ายแกนนำ

ลด ละเลิก เหล้าและบุคลาการในทีมสหวิชาชีพในพื้นที่ปฏิบัติการของแผนงาน ต่อกระบวนการทำงานที่แผนงานพัฒนาโลกการแก้ปัญหาความรุนแรงต่อผู้หญิง เด็ก และครอบครัวจากเครื่องตีมแอลกอฮอล์นำมาใช้กับศูนย์เรียนรู้หรือเครือข่าย ลด ละเลิกเหล้าและทีมสหวิชาชีพ ซึ่งประกอบด้วยการจัดการประชุม การพัฒนาแกนนำ การจัดกิจกรรมรณรงค์ การสัมมนา/ถอดบทเรียน การจัดสรรเงินอุดหนุนและกระบวนการอื่น ๆ

3.5 ความตระหนักต่อปัญหาอันเกิดจากสุรา หมายถึง ระดับการยอมรับของคนในชุมชนหรือคนงานในโรงงานในพื้นที่ปฏิบัติการของแผนงาน ว่าการดื่มสุราและเครื่องตีมแอลกอฮอล์เป็นสาเหตุสำคัญ ทำให้เกิดปัญหาการกระทำความรุนแรงต่อเด็ก สตรี และครอบครัว ปัญหาทางเศรษฐกิจในครอบครัวและชุมชนรวมไปถึงเป็นสาเหตุสำคัญให้เกิดอุบัติเหตุในการทำงาน และปัญหาสังคมอื่น ๆ และเห็นความจำเป็นถึงการพยายามลดละเลิกเหล้าของคนในครอบครัวและชุมชน

ตารางที่ 1 แสดงประเด็นในการประเมิน ตัวชี้วัด เครื่องมือที่ใช้ แหล่งข้อมูลและเกณฑ์การประเมินผล

ประเด็นที่ประเมิน	ตัวชี้วัด	เครื่องมือที่ใช้	แหล่งข้อมูล	การวิเคราะห์	เกณฑ์ประเมิน
1. การประเมินบริบทของแผนงาน - คำถามวิจัย 1.1 คนในชุมชน/โรงงานมีความรู้ความเข้าใจในแผนงาน เพียงใด 1.2 คนในชุมชน/โรงงานมีเจตคติต่อแผนงานนี้อย่างไร	1. ระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแผนงานฯ ของคนในชุมชน/โรงงาน 2. ระดับเจตคติที่ดีต่อแผนงานของคนในชุมชน/โรงงาน	1. แบบวัดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแผนงานฯ ของคนในชุมชน/คนงาน 2. แบบวัดเจตคติต่อแผนงานของคนในชุมชน/คนงาน	1. เก็บข้อมูลจากคนในชุมชน/คนงาน (กลุ่มตัวอย่าง) ในชุมชนที่ตั้งศูนย์เรียนรู้ลดละเลิกเหล้า/โรงงานสีขาว 2. เก็บข้อมูลจากคนในชุมชน/คนงาน (กลุ่มตัวอย่าง) ในชุมชนที่ตั้งศูนย์เรียนรู้ลดละเลิกเหล้า/โรงงานสีขาว	1. หากค่าเฉลี่ยระดับความรู้ความเข้าใจต่อแผนงานของคนในชุมชน/คนงาน 2. หากค่าเฉลี่ยระดับเจตคติต่อแผนงานของคนในชุมชน/คนงาน	1. คะแนนเฉลี่ยไม่น้อยกว่า 2.80 (70% ของคะแนนเต็ม) 2. คะแนนเฉลี่ยไม่น้อยกว่า 2.80 (70% ของคะแนนเต็ม)
2. การประเมินปัจจัยนำเข้า (inputs) ของแผนงาน - คำถามวิจัย 1) แผนงานมีปัญหาทางด้านเงินทุนหรือไม่เพียงใด 2) บุคลากรมีความรู้/มีสมรรถนะในการทำงานเพียงพอหรือไม่ 3) แผนงานมีปัญหาด้านวัสดุอุปกรณ์	3. ระดับความพึงพอใจของแกนนำศูนย์/เครือข่ายต่อปัจจัยนำเข้าของแผนงาน 4. ระดับความพึงพอใจของทีมนสหวิชาชีพต่อปัจจัยนำเข้าของแผนงาน	3. แบบวัดความพึงพอใจต่อปัจจัยนำเข้า ของผู้รับบริการ (แกนนำศูนย์เครือข่ายชุมชน/โรงงาน) 4. แบบวัดความพึงพอใจต่อปัจจัยนำเข้า ของผู้รับบริการ (ทีมนสหวิชาชีพ)	3 เก็บข้อมูลจากตัวผู้รับบริการ ได้แก่ แกนนำเครือข่ายชุมชน แกนนำเครือข่ายโรงงานสีขาว 4. เก็บข้อมูลจากตัวผู้รับบริการ (บุคลากรในทีมนสหวิชาชีพ)	3. หากค่าเฉลี่ยระดับความพึงพอใจต่อปัจจัยนำเข้า	3. ค่าเฉลี่ยของแต่ละกลุ่มไม่น้อยกว่า 2.80 (70% ของคะแนนเต็ม)

<p>(กฎหมาย/เครื่องมือ/ความร่วมมือจากภายนอก) หรือไม่มี</p> <p>4) แผนงานมีระบบการจัดการภายในดีหรือไม่เพียงใด (การวางแผน/แปลงแผนไปปฏิบัติ/การติดตาม-ควบคุม)</p> <p>3. การประเมินกระบวนการทำงานของแผนงาน</p> <p>คำถามวิจัย กระบวนการทำงานของแผนงานดีแล้วหรือไม่</p> <p>1) กิจกรรมการประชุมต่าง ๆ ดีหรือไม่เพียงใด</p> <p>2) กิจกรรมพัฒนาแกนนำ/เยาวชนดีหรือไม่</p> <p>3) กิจกรรมรณรงค์ดีหรือไม่</p> <p>4) กิจกรรมการสัมมนา/ถอดบทเรียนดีหรือไม่</p> <p>5) กิจกรรมจัดสรรทุนอุดหนุนดีหรือไม่</p> <p>- จากมุมมองของผู้รับบริการ 3 กลุ่ม</p> <p>- แกนนำศูนย์/เครือข่าย</p> <p>- แกนนำโรงงาน</p> <p>- ทีมสหวิชาชีพ</p>	<p>5. ระดับความพึงพอใจของแกนนำศูนย์/เครือข่ายต่อกระบวนการทำงาน</p> <p>6. ระดับความพึงพอใจของบุคลากรในทีมสหวิชาชีพต่อกระบวนการทำงานของแผนงาน</p>	<p>5. แบบวัดความพึงพอใจต่อกระบวนการทำงานของแผนงานของแกนนำศูนย์/เครือข่ายและโรงงาน</p> <p>6..แบบวัดความพึงพอใจต่อกระบวนการทำงานของแผนงานของทีมสหวิชาชีพ</p>	<p>5. เก็บข้อมูลจากตัวผู้รับบริการ ได้แก่</p> <ul style="list-style-type: none"> - แกนนำศูนย์/เครือข่าย - แกนนำโรงงานสหวิชาชีพ <p>6.เก็บข้อมูลจากตัวผู้รับบริการ คือ แกนนำทีมสหวิชาชีพในพื้นที่ดำเนินการของแผนงาน</p>	<p>5. หากค่าเฉลี่ยระดับความพึงพอใจต่อการกระบวนการทำงานของแผนงานของผู้รับบริการแต่ละกลุ่ม</p>	<p>4.ค่าเฉลี่ยของแต่ละกลุ่มไม่น้อยกว่า 2.80 (70% ของคะแนนเต็ม)</p>
---	---	--	---	--	--

<p>4. การประเมินผลสัมฤทธิ์ของแผนงาน</p> <p>คำถามวิจัย: แผนงานก่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ตามวัตถุประสงค์เพียงใด</p> <p>4.1 ศูนย์เรียนรู้/เครือข่ายชุมชน-โรงงานมีความเข้มแข็งหรือไม่เพียงใด</p>	<p>7. ตั้ววัดความเข้มแข็งของศูนย์/เครือข่าย ประกอบด้วย</p> <p>(1.1) มีระบบการจัดการภายในศูนย์ที่ดี</p> <p>(1.2) มีผู้นำ/แกนนำที่มีความรู้ความสามารถ มีภาวะผู้นำ และมีความทุ่มเท อุตสาหะ</p> <p>(1.3) มีเอวาร่วมเป็นเครือข่าย</p> <p>(1.4) มีกลไกช่วยเหลือ/คุ้มครองผู้ถูกกระทำฯ เป็นรูปธรรม</p> <p>(1.5) มีการประสานงานกับทีมสหวิชาชีพในพื้นที่</p> <p>(1.6) มีกิจกรรมลดละเลิกเหล้าที่มีพัฒนาการและมั่นคง</p> <p>(1.7) มีการติดตามความรุนแรงการทำผิดกฎหมาย/สุราข้อมูล</p> <p>8. ตั้ววัดความเข้มแข็งของกลไกสหวิชาชีพ ประกอบด้วย</p> <p>(2.1) มีระบบการจัดการภายในกลไกสหวิชาชีพ</p>	<p>7. แนวสัมภาษณ์เชิงลึก : ผู้นำศูนย์/เครือข่ายลดละเลิกเหล้าในพื้นที่กลุ่มตัวอย่าง</p>	<p>7. แหล่งข้อมูล : ศูนย์การเรียนรู้/เครือข่ายชุมชน/โรงงาน (กลุ่มตัวอย่าง)</p> <p>วิธีการเก็บข้อมูล</p> <p>7.1 ใช้ Focus group หรือการสัมภาษณ์แบบกลุ่ม</p> <p>7.2 การสัมภาษณ์/แกนนำหรือเครือข่ายชุมชน-โรงงาน พื้นที่ละ 5 คน</p>	<p>6. ข้อมูลเชิงคุณภาพ</p> <p>- วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธี content analysis ในแต่ละตั้ววัด</p> <p>- ตรวจสอบละของศูนย์เรียนรู้/โรงงานที่ผ่านเกณฑ์ศูนย์เข้มแข็ง</p>	<p>5. ศูนย์เรียนรู้/เครือข่ายกลุ่มตั้วอย่างทั้งหมดมีตั้ววัด (1.1), (1.2), (1.4) และ (1.6)</p>
<p>4.2 กลไกสหวิชาชีพในพื้นที่ปฏิบัติงาน (ของแผนงาน) มีความเข้มแข็งเพียงใด</p>	<p>8. แนวสัมภาษณ์เชิงลึก : ผู้แทนสหวิชาชีพ และผู้เกี่ยวข้องเช่น</p> <p>- แพทย์ พยาบาล</p>	<p>7. แหล่งข้อมูล : ศูนย์การเรียนรู้/เครือข่ายชุมชน/โรงงาน (กลุ่มตัวอย่าง)</p> <p>วิธีการเก็บข้อมูล</p> <p>7.1 ใช้ Focus group หรือการสัมภาษณ์แบบกลุ่ม</p> <p>7.2 การสัมภาษณ์/แกนนำหรือเครือข่ายชุมชน-โรงงาน พื้นที่ละ 5 คน</p>	<p>8. ผู้ร่วมเป็นทีมสหวิชาชีพ/ผู้เกี่ยวข้องระดับตำบล</p> <p>อำเภอจังหวัดพื้นที่ละ 5 คน</p> <p>วิธีการเก็บข้อมูล</p>	<p>7. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยวิธี content analysis ในแต่ละตั้ววัด</p> <p>2. แจงนับสหวิชาชีพที่ผ่านเกณฑ์สหวิชาชีพเข้มแข็งทุก</p>	<p>6. สหวิชาชีพกลุ่มตั้วอย่างทั้งหมดผ่านตั้ววัด (2.1)-(2.4)</p>

<p>4.3 การลดละเลิกเหล่าของคนในชุมชนมีเพิ่มขึ้นเพียงใด</p> <p>4.4 ปัญหาความรุนแรงต่อ เด็ก สตรี ของคนในชุมชน/โรงงานลดน้อยลงหรือไม่</p>	<p>(2.2) มีผู้นำ/แกนนำที่มีความรู้ความสามารถ มีความมุ่งมั่น/ให้ความสำคัญ</p> <p>(2.3) มีความพร้อมในการให้ความช่วยเหลือผู้ถูกกระทำ</p> <p>(2.4) มีผลลงนามการช่วยเหลือผู้ถูกกระทำ</p> <p>9.ระดับความตระหนักต่อปัญหาอันเกิดจากสุราของคนในชุมชน/โรงงาน</p> <p>10.ระดับความเห็นเชิงปฏิเสธต่อการกระทำที่รุนแรงต่อเด็ก สตรี ของคนในชุมชน/โรงงาน</p>	<p>- ดำรวจ อัยการ</p> <p>8.แบบวัดความตระหนักถึงปัญหาอันเกิดจากการดื่มสุราของคนในชุมชน/โรงงาน</p> <p>9. .แบบวัดความเห็นเชิงปฏิเสธต่อการกระทำที่รุนแรงต่อสตรี เด็กของคนในชุมชน/โรงงาน</p>	<p>- ใช้ Focus group หรือ การสัมภาษณ์แบบกลุ่ม</p> <p>- การสัมภาษณ์เชิงลึก</p> <p>9. คนในชุมชน/โรงงานที่เป็นที่ตั้งศูนย์เรียนรู้ลดละเลิกเหล้า/โรงงานศึกษา (กลุ่มตัวอย่าง)</p> <p>10.คนในชุมชน/โรงงานที่ตั้งศูนย์เรียนรู้ลดละเลิกเหล้า/โรงงานศึกษา (กลุ่มตัวอย่าง)</p>	<p>ตัว (2.1-2.4)</p> <p>8.ค่าเฉลี่ยระดับความตระหนักต่อปัญหาอันเกิดจากสุราของคนในชุมชน/คนงาน</p> <p>9.ค่าเฉลี่ยระดับความเห็นเชิงปฏิเสธต่อการกระทำที่รุนแรงต่อเด็ก สตรีของคนในชุมชน/คนงาน</p>	<p>7.คะแนนเฉลี่ยไม่น้อยกว่า 2.80 (70 %ของคะแนนเต็ม)</p> <p>8.คะแนนเฉลี่ยไม่น้อยกว่า 2.80 (70 %ของคะแนนเต็ม)</p>
--	--	---	--	---	---

3.6 ความเห็นเชิงปฏิเสธต่อการกระทำ ความรุนแรงต่อเด็ก สตรี หมายถึง ระดับการไม่ยอมรับของคนในชุมชนหรือคนงานในโรงงานในพื้นที่ปฏิบัติการของแผนงาน ต่อการกระทำ ความรุนแรงต่อเด็ก สตรี และครอบครัว และความพร้อมที่จะเข้าไปช่วยเหลือ เยียวยาแก่ผู้ถูกกระทำ ความรุนแรงทันทีที่ได้ประสบเห็น

4. การดำเนินการประเมินผล

จากกรอบแนวคิดในการประเมินผล “แผนงานพัฒนากลไกการแก้ปัญหาความรุนแรงต่อผู้หญิง เด็ก และครอบครัวจากเครื่องตีแม่แอลกอฮอล์”ข้างต้น ทำให้การประเมินผลในครั้งนี้ มีลักษณะเป็นการประเมินผลเชิงปริมาณ และการประเมินผลเชิงคุณภาพผสมผสานกันตามลักษณะของตัวชี้วัดที่กำหนด คณะผู้ประเมินผล จึงได้กำหนดวิธีดำเนินการประเมินผลไว้ดังนี้

4.1 การเลือกพื้นที่ตัวอย่าง คณะผู้ประเมินผลได้คัดเลือกพื้นที่ดำเนินงานของแผนงานพัฒนากลไกจำนวน 5 พื้นที่ เป็นพื้นที่กลุ่มตัวอย่างในการประเมินผล โดยการเลือกแบบเจาะจง เน้นให้เป็นพื้นที่ที่เข้าร่วมโครงการและแผนงานมานานพอสมควรและให้กระจายพื้นที่ตัวอย่างไปทุกภูมิภาคของประเทศ ทำให้ได้พื้นที่ตัวอย่าง 5 พื้นที่ รวม 8 ชุมชน คือ

- 1) พื้นที่กรุงเทพมหานคร เก็บข้อมูลจากศูนย์เรียนรู้หรือเครือข่ายแกนนำลด ละ เลิกเหล้า 2 ชุมชน คือ ชุมชนสวนอ้อย เขตคลองเตย และชุมชนวัดเศวตฉัตร เขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร
- 2) จังหวัดนนทบุรี เก็บข้อมูลจากเครือข่ายลด ละ เลิกเหล้าชุมชนโรงงานวาไท อำเภอปากเกร็ด นนทบุรี
- 3) จังหวัดเชียงใหม่ เก็บข้อมูลจากศูนย์เรียนรู้ลด ละ เลิกเหล้าชุมชนฟ้าใหม่อำเภอเมืองจังหวัดเชียงใหม่
- 4) จังหวัดอำนาจเจริญ เก็บข้อมูลจาก 2 ชุมชน ได้แก่ ชุมชนบ้านคำกลางและบ้านโนนสมบูรณ์ ตำบลโนนหนามแท่ง อำเภอเมือง จังหวัดอำนาจเจริญ
- 5) จังหวัดชุมพร เก็บข้อมูลจาก 2 ชุมชน ได้แก่ ชุมชนเกาะแก้ว อำเภอเมือง และชุมชนพะโต๊ะ อำเภอพะโต๊ะจังหวัดชุมพร

4.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการประเมิน ประกอบด้วย คน 3 กลุ่ม คือ

1) กลุ่มประชาชนทั่วไป ในชุมชนหรือโรงงานที่เป็นพื้นที่ตัวอย่าง รวม 8 ชุมชน สุ่มเลือกเป็นกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการสุ่มอย่างง่ายจากตัวแทนครอบครัวในชุมชนหรือโรงงาน ชุมชนละ 20 คน รวม 160 คน

2) กลุ่มแกนนำศูนย์เรียนรู้หรือเครือข่ายแกนนำลดละเลิกเหล้าและโรงงานสีขาวในชุมชนหรือโรงงานที่เป็นพื้นที่ตัวอย่าง รวม 8 ชุมชน สุ่มเลือกเป็นกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการสุ่มแบบเจาะจง ศูนย์ละ 5 คน รวมเป็น 40 คน

4) กลุ่มตัวแทนองค์กรที่เกี่ยวข้องในการทำงานของสหวิชาชีพร่วมกับมูลนิธิเพื่อนหญิงในพื้นที่ตัวอย่าง ได้แก่ แพทย์จากโรงพยาบาล พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด หัวหน้าและเจ้าหน้าที่จากบ้านพักเด็กและครอบครัว ผู้อำนวยการโรงเรียน นักสังคมสงเคราะห์ในโรงพยาบาล พนักงานสอบสวนหญิง อัยการ บุคลากรในองค์กรส่วนท้องถิ่น นักพัฒนาสังคม เจ้าหน้าที่จากองค์กรเอกชนที่ทำงานร่วมกันในพื้นที่ สุ่มเลือกเป็นกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการสุ่มแบบเจาะจง พื้นที่ละ 5 คน รวมเป็น 20 คน

5. ผลการประเมินผล

5.1 ผลการประเมินบริบทของแผนงานพัฒนา กลไก พบว่า แผนงานพัฒนา กลไก มีบริบทที่เอื้อหรือเป็นประโยชน์ต่อการทำงานของแผนงาน คนในชุมชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแผนงานพัฒนา กลไก ก่อนข้างดี สูงกว่าเกณฑ์การประเมินผลที่กำหนดไว้มาก โดยรู้ถึงวัตถุประสงค์ของแผนงานและโครงการต่าง ๆ ที่ต้องการลดจำนวนผู้ดื่มเหล้าในชุมชนและโรงงานให้น้อยลง เพื่อลดความรุนแรงต่อเด็ก สตรีและครอบครัว และคนในชุมชนมีเจตคติเชิงบวกต่อแผนงานพัฒนา กลไก แต่ยังมีจุดอ่อนบางประการในเรื่องเหล่านี้ กล่าวคือ คนในชุมชนส่วนหนึ่ง ยังไม่รู้รายละเอียดของกิจกรรมต่าง ๆ ของศูนย์เรียนรู้หรือเครือข่ายแกนนำลด ละ เลิกเหล้า โดยเข้าใจว่าเป็นการทำงานของส่วนราชการ และคนในชุมชนมีความรู้สึกว่าการโครงการและกิจกรรมลด ละ เลิก เหล้าทำให้ชาวบ้านมาร่วมงานบุญหรืองานประเพณีของชุมชนน้อยลง และเป็นเพียงกิจกรรมของคนส่วนน้อยในชุมชนหรือโรงงาน แต่คนส่วนใหญ่ยังไม่ให้ความร่วมมือ มีผลทำให้ค่าเฉลี่ยของเจตคติต่อแผนงานพัฒนา กลไก ของคนในชุมชนหรือโรงงาน สูงกว่าเกณฑ์ประเมินผลเพียงเล็กน้อยเท่านั้น

5.2 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของแผนงานพัฒนาภาคไทย การประเมินปัจจัยนำเข้า (Inputs) เป็นการประเมินความพร้อมด้านทรัพยากรสำหรับดำเนินการกิจกรรมต่างๆของแผนงานพัฒนาภาคไทย รวมไปถึงการทำกิจกรรมต่าง ๆ ของศูนย์เรียนรู้/เครือข่ายลดละเลิกเหล้า และทีมสหวิชาชีพที่ร่วมมือทำงานกับแผนงานพัฒนาภาคไทย ผู้ประเมินใช้วิธีการประเมินความพึงพอใจต่อปัจจัยนำเข้า (เงินทุน บุคลากร วัสดุอุปกรณ์และระบบการจัดการของแผนงานฯ) ของผู้รับบริการหลักของแผนงานฯ 2 กลุ่ม คือ ศูนย์เรียนรู้ หรือเครือข่ายแกนนำชุมชนลดละเลิกเหล้า กับบุคลากรในทีมสหวิชาชีพที่เกี่ยวข้องกับแผนงานพัฒนาภาคไทย

ผลประเมิน พบว่า ระดับความพึงพอใจของแกนนำศูนย์การเรียนรู้ และบุคลากรในทีมสหวิชาชีพต่อปัจจัยนำเข้าของแผนงาน สูงกว่าเกณฑ์ประเมินผลที่กำหนดไว้ แสดงว่าแผนงานพัฒนาภาคไทย มีความพร้อมด้านทรัพยากรในการทำงาน โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของแผนงานฯ มีการประสานงานกับแกนนำและบุคลากรในทีมสหวิชาชีพสม่ำเสมอ สามารถทำงานร่วมกันได้ และสามารถให้ความช่วยเหลือแกนนำและทีมสหวิชาชีพได้เป็นอย่างดี ส่วนเรื่องที่อยู่อาศัยอยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างดีได้แก่ ปัจจัยด้านเงินทุนซึ่งมีการสนับสนุนให้แก่ศูนย์และทีมสหวิชาชีพใช้ทำกิจกรรม การสนับสนุนความรู้ ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ในการทำงาน ทั้งในด้านกฎหมายและความรู้อื่น ๆ ส่วนปัจจัยนำเข้าที่อาจต้องปรับปรุงให้ดีขึ้นในการทำงานต่อไป ในมุมมองของ แกนนำศูนย์หรือเครือข่าย คือ การแสวงหาการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก เช่น ส่วนราชการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และการสนับสนุนให้ศูนย์เรียนรู้หรือเครือข่ายมีเครื่องมือ เครื่องใช้อย่างเพียงพอ ส่วนบุคลากรในทีมสหวิชาชีพ มองเรื่องการจัดการของแผนงาน ต้องการให้การทำงานของแผนงานฯ ส่วนที่เกี่ยวกับทีมสหวิชาชีพในพื้นที่มีการวางแผนล่วงหน้าชัดเจนและมีการปฏิบัติงานตามแผนงานที่กำหนด

5.3 ผลการประเมินกระบวนการทำงานของแผนงานพัฒนาภาคไทย การประเมินกระบวนการทำงาน (process) เป็นการประเมินความเหมาะสมของขั้นตอนการทำงานต่าง ๆ ของแผนงาน เช่น การจัดประชุมจัดทำแผนงานประจำปี/การติดตามงาน การฝึกอบรมพัฒนาแกน

นำ/เยาวชน การพิจารณาจัดสรรเงินทุน การผลิตข่าวสารและสื่อรณรงค์ เป็นต้น

ผลประเมิน พบว่า แผนงานพัฒนาภาคไทย มีกระบวนการทำงานโดยรวมอยู่ในเกณฑ์ดีหรือผ่านเกณฑ์ การประเมินที่กำหนด แผนงานพัฒนาภาคไทย มีจุดแข็งในกระบวนการผลิตข้อมูลข่าวสารสำหรับการรณรงค์ลด ละ เลิกเหล้า ที่มีประโยชน์ต่อการทำงานของศูนย์ฯ หรือเครือข่ายและทีมสหวิชาชีพ มีการประชุมจัดทำแผนและการติดตามงานที่ ทำให้ศูนย์เรียนรู้หรือเครือข่ายแกนนำชุมชนและทีมสหวิชาชีพ มีเป้าหมายการทำงานชัดเจน ส่วนกระบวนการที่ยังได้รับผลการประเมินต่ำกว่าด้านอื่น ในมุมมองของแกนนำ คือ การคัดเลือกบุคคลเข้ารับการพัฒนาแกนนำหรือเยาวชนโดยมีหลักเกณฑ์ชัดเจน และการฝึกอบรมที่สอดคล้องกับความต้องการของศูนย์เรียนรู้หรือเครือข่ายแกนนำ และทีมสหวิชาชีพ ส่วนบุคลากรในทีมสหวิชาชีพ ให้คะแนนการประเมินในเรื่อง ความโปร่งใส ตรวจสอบได้และความยุติธรรมของการพิจารณาจัดสรรเงินอุดหนุนกิจกรรม ลด ละ เลิกเหล้าของแผนงานพัฒนาภาคไทยต่ำกว่าด้านอื่น ๆ

5.4 ผลการประเมินผลสัมฤทธิ์ของแผนงานพัฒนาภาคไทย มีตัวชี้วัดในการประเมินผล 4 ตัวชี้วัด คือ ความเข้มแข็งของศูนย์เรียนรู้และเครือข่ายแกนนำลด ละ เลิกเหล้า ความเข้มแข็งของทีมสหวิชาชีพในพื้นที่ปฏิบัติงานของแผนงานพัฒนาภาคไทย ความตระหนักต่อปัญหาอันเกิดจากการดื่มสุราของคนในชุมชนและโรงงาน และ ความเห็นเชิงปฏิเสธต่อการกระทำความรุนแรงแก่ผู้หญิง เด็ก และครอบครัวของคนในชุมชนและโรงงาน ซึ่งผลการประเมินปรากฏดังนี้

1) ด้านความเข้มแข็งของศูนย์เรียนรู้หรือเครือข่ายแกนนำชุมชนลด ละ เลิกเหล้า พบว่า ศูนย์เรียนรู้หรือเครือข่ายแกนนำชุมชนลด ละ เลิกเหล้าในพื้นที่ตัวอย่างทุกศูนย์หรือเครือข่าย ผ่านเกณฑ์ประเมินการเป็นศูนย์เรียนรู้หรือเครือข่ายแกนนำชุมชนที่มีความเข้มแข็ง กล่าวคือ ทุกศูนย์หรือเครือข่ายมีระบบการจัดการภายในที่ดี มีสถานที่ทำงานชัดเจน ให้บุคคลหรือองค์กรภายนอกสามารถติดต่อได้ มีทีมงานหรือคณะกรรมการสำหรับบริหารศูนย์เรียนรู้หรือเครือข่ายแกนนำ มีการทำงานเป็นระบบ ตั้งแต่การวางแผน การนำแผนไปปฏิบัติและการติดตามผลการปฏิบัติงาน ทุกศูนย์เรียนรู้หรือเครือข่ายแกน

นำ มีแกนนำประธานศูนย์ซึ่งมีภาวะผู้นำสูง มีความ
 อุดมสาระทุ่มเทในงาน มีความสามารถด้านการจัดการคนให้
 ทำงานได้อย่างเหมาะสมกับความสามารถและความถนัด
 สามารถจัดการงานให้เป็นไปตามแผนกิจกรรมที่กำหนด
 ทุกศูนย์เรียนรู้หรือเครือข่ายแกนนำมีกลไกการช่วยเหลือ
 ผู้ถูกกระทำ ความรุนแรง แต่ลักษณะการช่วยเหลือขึ้นอยู่กับ
 ทุกระดับความรุนแรงของปัญหา และทุกศูนย์เรียนรู้หรือ
 เครือข่ายแกนนำมีกิจกรรมลดละเลิกเหล่านี้ที่มีพัฒนาการ
 และความต่อเนื่อง ทุกศูนย์ มีกิจกรรมลดละเลิกเหล่านี้ที่
 ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากแผนงานพัฒนาภาค
 แต่อย่างไรก็ตามในความสำเร็จของแผนงานพัฒนาภาค
 ยังพบว่า ศูนย์เรียนรู้หรือเครือข่ายแกนนำที่เกิดขึ้น ยังมี
 จุดอ่อนในบางประการที่ควรได้รับการพัฒนาเพื่อให้
 กลายเป็นศูนย์เรียนรู้หรือเครือข่ายแกนนำลดละเลิกเหล่านี้ที่
 เข้มแข็งและมั่นคง ศูนย์หรือเครือข่ายที่เกิดขึ้นยังต้องพึ่งพิง
 เงินทุนในการทำกิจกรรมลดละเลิกเหล่านี้และลดความ
 รุนแรงจากแผนงานพัฒนาภาค เป็นหลัก ไม่สามารถ
 แสวงหาแหล่งทุนอื่นมาสนับสนุนกิจกรรม ทำให้ศูนย์เรียนรู้
 หรือเครือข่ายไม่สามารถดำรงอยู่ได้ด้วยตนเองต้องทำงาน
 ไปตามกรอบการทำงานของแผนงานพัฒนาภาค ศูนย์
 เรียนรู้หรือเครือข่ายแกนนำบางแห่งคณะกรรมการยังไม่
 ไม่ได้ทำงานตามตำแหน่งอย่างจริงจัง แกนนำยังขาด
 ความรู้ความสามารถด้านการจัดการ การพูดโน้มน้าว การ
 ให้คำปรึกษา การเขียนหนังสือและโครงการ

2) ด้านความเข้มแข็งของทีมสหวิชาชีพในพื้นที่ปฏิบัติงานของแผนงานพัฒนาภาค ผลการ
 ประเมินพบว่า ทีมสหวิชาชีพในพื้นที่ปฏิบัติการของ
 แผนงานพัฒนาภาค มีองค์ประกอบครบถ้วนตามเกณฑ์
 การประเมินความเข้มแข็งของทีมสหวิชาชีพที่กำหนดไว้
 คือ การมีระบบการจัดการในทีมสหวิชาชีพที่ดี วิธีการ
 ติดต่อส่วนใหญ่เป็นแบบไม่เป็นทางการ อาศัยความคุ้นเคย
 ส่วนตัวของคนทำงานที่มีอุดมการณ์ความคิดแบบเดียวกัน
 และระบบกลไกการทำงานตามขอบข่ายของแต่ละ
 หน่วยงานที่มี ทำให้ทีมสหวิชาชีพมีความพร้อมในการ
 ปฏิบัติงานให้ความช่วยเหลือผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรง
 อยู่ตลอดเวลา และมีผลงานให้ความช่วยเหลือผู้ถูกกระทำ
 ด้วยความรุนแรงอย่างเป็นรูปธรรม และทำให้กระบวนการ
 ทำงานของทีมสหวิชาชีพมีความชัดเจนขึ้น มีต้นแบบของ
 การบริการให้ความช่วยเหลือจากรายกรณีมาเป็นบทเรียน

ถือว่าผ่านเกณฑ์การประเมินผลที่กำหนดไว้ หรือกล่าวได้
 ว่าแผนงานพัฒนาภาค สามารถช่วยให้เกิดมีทีมสห
 วิชาชีพที่เข้มแข็งในพื้นที่ แต่อย่างไรก็ตาม การทำงานของ
 ทีมสหวิชาชีพ ยังมีจุดอ่อนในบางประการที่ควรได้รับการ
 พัฒนาเช่นเดียวกับศูนย์เรียนรู้หรือเครือข่ายแกนนำที่
 เกิดขึ้น กล่าวคือ ทีมสหวิชาชีพที่เข้มแข็งยังมีลักษณะของ
 องค์การไม่เป็นทางการแฝงอยู่ในทีมสหวิชาชีพที่เป็น
 ทางการ ทำให้เป็นทีมที่มีขนาดเล็กที่เกิดจากบุคลากรส่วน
 น้อยของหน่วยงาน จึงไม่สามารถทำงานได้มาก หรือทำให้
 เกิดการเปลี่ยนแปลงกลไกการทำงานของทีมสหวิชาชีพ
 โดยรวมได้ไม่มากนัก

3) ด้านความตระหนักต่อปัญหาอันเกิดจากการดื่มสุราของคนในชุมชนและโรงงาน แผนงาน
 พัฒนาภาค มีวัตถุประสงค์สำคัญประการหนึ่งคือ การลด
 จำนวนผู้ลดละเลิกเหล่านี้และลดความรุนแรงในชุมชนและ
 โรงงานให้น้อยลงแต่การนับจำนวนผู้ลด ละ เลิก เหล่าใน
 ชุมชน เป็นเรื่องที่มีความยุ่งยากในทางปฏิบัติและไม่อาจ
 สะท้อนภาพโดยรวมของชุมชนได้ คณะผู้ประเมินผลจึง
 วัดผลสำเร็จในเรื่องนี้ โดยพิจารณาจากระดับความ
 ตระหนักต่อปัญหาที่เกิดจากการดื่มเหล้าของคนทั้งหมดใน
 ชุมชนโดยเชื่อว่าถ้าระดับความตระหนักต่อปัญหาอันเกิด
 จากการดื่มสุราของคนในชุมชนและโรงงานมีมาก การลด
 ละเลิกเหล่านี้ของคนในชุมชนน่าจะมากขึ้นด้วย

ผลการประเมิน พบว่า แผนงานพัฒนาภาค ยัง
 ไม่บรรลุผลสัมฤทธิ์ในการทำให้คนในชุมชนและโรงงาน
 ตระหนักถึงปัญหาที่เกิดจากการดื่มเหล้าหรือสุรา ค่าเฉลี่ย
 ของระดับความตระหนักปัญหาที่เกิดจากการดื่มสุรา ต่ำ
 กว่าเกณฑ์ประเมินผลที่กำหนดไว้ คนในชุมชนและโรงงาน
 ส่วนมากไม่ได้มองว่าการกระทำความรุนแรงต่อผู้หญิง เด็ก
 และครอบครัวที่เกิดขึ้นมีส่วนเกี่ยวข้องกับเครื่องดื่ม
 สุรา หรือไม่ได้มองว่าการดื่มเหล้าทำให้คนในชุมชนมี
 รายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่าย คนในชุมชนและโรงงาน
 มองเห็นแต่เพียงว่ามีแกนนำชุมชนช่วยรณรงค์ให้ชาวบ้าน
 ลดละเลิกเหล่านี้และลดความรุนแรงในช่วงเทศกาลต่าง ๆ
 และจำนวนคนในชุมชนและโรงงานที่เข้าร่วมกิจกรรมลด
 ละเลิกเหล่านี้และลดความรุนแรงของศูนย์เรียนรู้หรือ
 เครือข่ายแกนนำมีมากขึ้นเรื่อยๆเท่านั้น

**4) ด้านความเห็นเชิงปฏิเสธต่อการกระทำ
 ความรุนแรงแก่ผู้หญิง เด็กและครอบครัวของคนใน**

ชุมชนและโรงงาน ผลการประเมิน พบว่า แผนงานพัฒนา
กลไก ไม่สามารถบรรลุผลสัมฤทธิ์ในการทำให้คนใน
ชุมชนและโรงงานมีความคิดเห็นในลักษณะต่อต้านหรือไม่
เห็นกับการกระทำความรุนแรงต่อผู้หญิงเด็ก และครอบครัว
อย่างชัดเจน แต่เป็นการบรรลุผลในระดับขั้นต่ำสุด เท่ากับ
เกณฑ์การประเมินที่กำหนดไว้เท่านั้น เนื่องจากคนใน
ชุมชนและโรงงานส่วนหนึ่งยังมีแนวคิดหรือความเชื่อแบบ
ดั้งเดิมของสังคมไทยคือมองว่าปัญหาความรุนแรงใน
ครอบครัวเป็นเรื่องส่วนตัวหรือเรื่องภายในครอบครัว ที่
บุคคลภายนอกไม่ควรเข้าไปยุ่งเกี่ยวหรือมองว่าปัญหา
สังคมบางอย่างจำเป็นต้องใช้ความรุนแรงเพื่อแก้ไข้ปัญหา
ให้เด็ดขาด

6.สรุปผลและข้อเสนอแนะ

6.1สรุปผลการประเมินผล

การประเมินผล “แผนงานพัฒนาการ
แก้ปัญหาความรุนแรงต่อผู้หญิง เด็ก และครอบครัวจาก
เครื่องดื่มแอลกอฮอล์” ในครั้งนี้เป็นการประเมิน
ความก้าวหน้าของแผนงานพัฒนาการ เพื่อให้มีข้อมูล
ข่าวสารที่สามารถนำไปใช้ในการปรับปรุงการทำงานของ
แผนงานพัฒนาการ และมูลนิธิเพื่อนหญิง คณะ
ผู้ประเมินได้ใช้ตัวแบบชิป หรือชิปโมเดล (CIPP model)
เป็นกรอบแนวคิดหลักในการประเมินผล จึงกำหนด
วัตถุประสงค์ในการประเมินผลไว้ 4 ประการ คือ 1)
ประเมินบริบทการทำงานของแผนงานพัฒนาการ 2)
ประเมินปัจจัยนำเข้าของแผนงานพัฒนาการ 3)
ประเมินกระบวนการทำงานของแผนงานพัฒนาการ และ 4)
ประเมินผลสัมฤทธิ์ของแผนงานพัฒนาการ และกำหนด
เป็นตัวชี้วัดสำหรับการประเมินผล 10 ตัวชี้วัด จำแนกเป็น
ตัวชี้วัดบริบท ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้า ตัวชี้วัดกระบวนการ
ทำงานอย่างละ 2 ตัวชี้วัด และตัวชี้วัดผลสัมฤทธิ์ 4 ตัวชี้วัด
การประเมินผลครั้งนี้คณะผู้ประเมินผลทำการเก็บข้อมูลทั้ง
ข้อมูลเชิงปริมาณและข้อมูลเชิงคุณภาพตามลักษณะของ
แต่ละตัวชี้วัด จากพื้นที่ปฏิบัติงานของแผนงานพัฒนา
การไทย ที่เลือกเป็นพื้นที่ตัวอย่าง 5 พื้นที่ คือ
กรุงเทพมหานคร จังหวัดนนทบุรี เชียงใหม่ อานาจเจริญ
และชุมพร ในแต่ละพื้นที่เก็บข้อมูลจากประชาชนทั่วไปใน
ชุมชนและโรงงาน แกนนำศูนย์เรียนรู้หรือเครือข่ายแกนนำ
ชุมชน และบุคลากรที่เป็นตัวแทนองค์กรที่เกี่ยวข้องใน

การทำงานของสหวิชาชีพ ร่วมกับมูลนิธิเพื่อนหญิง
(ปัจจุบันอยู่ในความรับผิดชอบของมูลนิธิหญิงชายก้าวไกล)
ด้วยเครื่องมือและวิธีการที่ผู้ประเมินผลกำหนดขึ้น

ผลการประเมินผล พบว่า แผนงานพัฒนาการไทย
มีผลงานผ่านเกณฑ์การประเมินผล จำนวน 8 ตัวชี้วัด จาก
ทั้งหมด 10 ตัวชี้วัด แผนงานพัฒนาการไทย มีบริบทที่เอื้อ
ต่อการทำงานเป็นอย่างดี คนในพื้นที่ชุมชนและโรงงาน มี
ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแผนพัฒนาการไทยค่อนข้างดี
และมีเจตคติเชิงบวกต่อแผนงานพัฒนาการไทยหรือมองว่า
แผนงานพัฒนาการไทย มีคุณค่าและมีประโยชน์ต่อคนใน
ชุมชน ต้องการมีส่วนร่วมและให้การสนับสนุนต่อแผนงาน
พัฒนาการไทย ในด้านการประเมินผลปัจจัยนำเข้าของ
แผนงานพัฒนาการไทย พบว่าแกนนำศูนย์เรียนรู้หรือ
เครือข่ายแกนนำลดละเลิกเหล้าและบุคลากรในทีมสห
วิชาชีพ มีความพึงพอใจต่อปัจจัยนำเข้าของแผนงาน
พัฒนาการไทยสูงกว่าเกณฑ์การประเมินผลที่กำหนดไว้ หรือ
มองว่าแผนงานพัฒนาการไทย มีความพร้อมด้านปัจจัย
นำเข้าทั้งด้านเงินทุน ด้านทรัพยากรบุคคล ด้านวัตถุประสงค์ใน
การทำงานและด้านการจัดการองค์การเป็นอย่างดีด้านการ
ประเมินผลกระบวนการทำงาน พบว่าแกนนำศูนย์เรียนรู้
หรือเครือข่ายแกนนำลดละเลิกเหล้าและบุคลากรในทีมสห
วิชาชีพ มีความพึงพอใจต่อกระบวนการทำงานของ
แผนงานพัฒนาการไทยสูงกว่าเกณฑ์การประเมินผลที่กำหนด
ไว้เช่นกัน

ส่วนการประเมินผลสัมฤทธิ์ของแผนงานพัฒนา
การไทย พบว่า แผนงาน มีผลสัมฤทธิ์ผ่านเกณฑ์ประเมินผล
ที่กำหนด 2 ตัวชี้วัด คือ ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของศูนย์
เรียนรู้หรือเครือข่ายแกนนำลด ละเลิก เหล้า และตัวชี้วัด
ความเข้มแข็งของทีมสหวิชาชีพในพื้นที่ หรือกล่าวได้ว่า
แผนงานพัฒนาการไทย ทำให้ศูนย์เรียนรู้หรือเครือข่ายแกน
นำชุมชนและทีมสหวิชาชีพในพื้นที่ปฏิบัติงานของแผนงาน
มีความเข้มแข็งตามเกณฑ์การประเมินผลที่กำหนด ส่วน
อีก 2 ตัวชี้วัด คือ ตัวชี้วัดความตระหนักต่อปัญหาที่เกิด
จากการดื่มสุราของคนในชุมชน ที่พบว่าไม่ผ่านเกณฑ์การ
ประเมินผลที่กำหนด แผนงานพัฒนาการไทย ยังไม่สามารถ
ทำให้คนส่วนใหญ่ในชุมชนมองเห็นความสำคัญหรือความ
จำเป็นของการลด ละเลิกเหล้าได้ และตัวชี้วัดความคิดเห็น
เชิงปฏิเสธต่อการกระทำความรุนแรงแก่ผู้หญิง เด็ก และ
บุคคลในครอบครัว ที่พบว่าผ่านเกณฑ์การประเมินที่

กำหนด แต่เป็นการบรรลุผลในระดับขั้นต่ำสุด เท่ากับ เกณฑ์การประเมินที่กำหนดไว้พอดี

6.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนา

แม้ในผลของการประเมินผล พบว่า แผนงานพัฒนาภาคไทย ประสบความสำเร็จในการทำงานตาม วัตถุประสงค์และวิธีการทำงานที่กำหนดไว้เป็นส่วนใหญ่ แต่ในรายละเอียดของการประเมินผลพบว่าแผนงานพัฒนาภาคไทย ยังมีสิ่งที่จะต้องได้รับการปรับปรุงหรือพัฒนาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการทำงานต่อไป คณะผู้ประเมินผลจึงมีข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาในแต่ละด้านต่าง ๆ ดังนี้

6.2.1 ข้อเสนอแนะด้านบริบท

1) ศูนย์เรียนรู้หรือเครือข่ายแกนนำชุมชน ลดละเลิกเหล่า ควรประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโครงการและกิจกรรมลด ละเลิกเหล่าของศูนย์ฯ ให้คนในชุมชนได้รับรู้มากขึ้น เพื่อจะได้ชักชวนคนใหม่ ๆ ให้เข้ามาร่วมทำกิจกรรมลด ละ เลิกเหล่ามากขึ้น

2) แผนงานพัฒนาภาคไทย ควรส่งเสริมให้ศูนย์เรียนรู้หรือเครือข่ายแกนนำลด ละเลิกเหล่าสร้างกิจกรรมและโครงการที่เป็นการทำงานร่วมกับคนในชุมชนให้มากขึ้น แทนการมุ่งเน้นทำกิจกรรมกับกลุ่มเป้าหมายเดิม คือ สมาชิกของศูนย์เรียนรู้หรือเครือข่ายแกนนำ เพียงกลุ่มเดียว

6.2.2 ข้อเสนอแนะด้านปัจจัยนำเข้า

1) แผนงานพัฒนาภาคไทยควรส่งเสริมให้เจ้าหน้าที่ของแผนงานฯ เข้าไปร่วมทำงานกับศูนย์เรียนรู้หรือเครือข่ายและทีมสหวิชาชีพมากขึ้นควรใช้ระบบการจัดการแบบเดิมที่มีการวางแผนงานไว้ล่วงหน้ามีการปฏิบัติตามแผนงานที่กำหนดและจัดให้มีการติดตามและประเมินผลเป็นระยะ ๆ ตลอดทั้งควรให้การสนับสนุนด้านเงินทุนในการทำกิจกรรมลดละเลิกเหล่าลดปัญหาความรุนแรงแก่สตรีเด็กต่อไปสิ่งเหล่านี้ถือเป็นจุดแข็งด้านปัจจัยนำเข้าของแผนงานฯ

2) แผนงานพัฒนาภาคไทย ควรส่งเสริมและพัฒนาให้ศูนย์เรียนรู้หรือเครือข่ายลดละเลิกเหล่าสามารถแสวงหาการสนับสนุนทรัพยากรมาดำเนินกิจกรรมลดละเลิกเหล่าลดความรุนแรงต่อผู้หญิง เด็ก และความรุนแรงในครอบครัวจากภายนอก (เช่น ภาคราชการการปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน และประชาคม) ให้มากขึ้น

3) แผนงานพัฒนาภาคไทย ควรส่งเสริมให้ศูนย์เรียนรู้และเครือข่ายแกนนำชุมชน มีเครื่องมือเครื่องใช้ในการทำงานมากขึ้น

6.2.3 ข้อเสนอแนะด้านกระบวนการทำงาน

1) แผนงานพัฒนาภาคไทย ควรให้ความสำคัญกับการผลิตข้อมูลข่าวสารสื่อสำหรับการรณรงค์ลดละเลิกเหล่า เพื่อสนับสนุนการทำงานของศูนย์หรือเครือข่าย และกิจกรรมการประชุมจัดทำแผนงาน ตลอดจนติดตามงานต่อไป เพราะเป็นกิจกรรมมีประโยชน์ต่อการทำงานของศูนย์ฯ หรือเครือข่ายและทีมสหวิชาชีพ

2) แผนงานพัฒนาภาคไทย ควรมีการประเมินความต้องการฝึกอบรม (need assessment) เพื่อให้หลักสูตรฝึกอบรมสอดคล้องกับความต้องการของศูนย์หรือเครือข่ายและสหวิชาชีพมากขึ้น

3) แผนงานพัฒนาภาคไทย ควรส่งเสริมให้มีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสียและชุมชนอย่างจริงจัง ในกระบวนการพิจารณาจัดสรรเงินทุนเพื่อสนับสนุนกิจกรรมโครงการต่าง ๆ ของศูนย์เรียนรู้หรือเครือข่ายหรือทีมสหวิชาชีพเพื่อเป็นต้นแบบของการทำงานที่มีความโปร่งใสและยุติธรรม

6.2.4 ข้อเสนอแนะด้านผลสัมฤทธิ์ของงาน

1) ข้อเสนอแนะในการพัฒนาศูนย์เรียนรู้และเครือข่ายแกนนำ

(1) แผนงานพัฒนาภาคไทย ควรพัฒนาแกนนำให้สามารถทำงานได้ตามตำแหน่งที่รับผิดชอบจริง เพื่อพัฒนาความชำนาญในงานและมีความรับผิดชอบชัดเจนและควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาแกนนำรุ่นใหม่มาเรียนรู้งานเพื่อสานต่องานของศูนย์เรียนรู้ฯ ต่อไป

(2) แผนงานพัฒนาภาคไทย ควรพัฒนาทักษะแกนนำในเรื่องการโน้มน้าวจิตใจการให้คำปรึกษาการวางแผนงานและการเขียนโครงการจัดการชุมชน

(3) แผนงานพัฒนาภาคไทย ควรพัฒนาแกนนำให้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์เพื่อให้สามารถสร้างกิจกรรมใหม่ ๆ ที่นำไปสู่การลดละเลิกเหล่า โดยสร้างแรงจูงใจด้วยการจัดสรรเงินทุนสำหรับกิจกรรมนั้นเป็นพิเศษ

(4) แผนงานพัฒนาภาคไทย ควรแนะนำแกนนำชุมชนให้รู้จักแหล่งทุนสำหรับจัดกิจกรรมลดละเลิกเหล่าและลดความรุนแรงในครอบครัวในชุมชน โดยการให้

ข้อมูลแหล่งทุนและช่วยพัฒนาโครงการ โดยมูลนิธิหญิงชายก้าวไกลเป็นพี่เลี้ยงให้ก่อนในระยะแรก

2) ข้อเสนอแนะในการพัฒนาทีมสหวิชาชีพ

(1) แผนงานพัฒนาไกลไทย ควรพัฒนาบุคลากรในหน่วยงานที่ร่วมเป็นทีมสหวิชาชีพให้มีความรู้ความเข้าใจปัญหา วิธีการทำงานในการป้องกันและแก้ไขปัญหาความรุนแรงต่อผู้หญิง เด็กและความรุนแรงในครอบครัวและมีเจตคติที่ดีต่อปัญหานี้

(2) แผนงานพัฒนาไกลไทย ควรส่งเสริมให้มีศูนย์กลางในการทำงานของทีมสหวิชาชีพในแต่ละพื้นที่ ปฏิบัติการของแผนงานพัฒนาไกลไทย ที่ชัดเจน ตลอดทั้งพัฒนากระบวนการทำงานที่เป็นระบบชัดเจนแทนการอาศัยตัวบุคคลและระบบการทำงานตามปกติ

(3) แผนงานพัฒนาไกลไทย ต้องส่งเสริมให้มีเจ้าของเรื่องที่เป็นหลักในการประสานงานระหว่างทีมสหวิชาชีพให้มากขึ้น โดยเน้นตัวบุคคลที่มีสถานะเป็นตัวแทนของหน่วยงานหลักในทีมสหวิชาชีพตามนโยบายของหน่วยงานภาครัฐ

(4) แผนงานพัฒนาไกลไทย ควรขยายการทำงานของแผนงานออกไปสู่พื้นที่อื่น ๆ ให้มากขึ้น เพื่อขยายผลการพัฒนาทีมสหวิชาชีพออกไปสู่พื้นที่อื่นต่อไป

3) ข้อเสนอแนะในการสร้างความตระหนักต่อปัญหาการตีมสุราและความรุนแรง

(1) แผนงานพัฒนาไกลไทย ควรให้การสนับสนุนเงินทุนแก่กิจกรรมและโครงการของศูนย์เรียนรู้หรือเครือข่ายแกนนำที่มีลักษณะเป็นให้ความรู้เกี่ยวกับการลดละเลิกเหล้าและความรุนแรง แก่คนทุกคนในชุมชนมากกว่ากิจกรรมหรือโครงการที่เน้นเฉพาะกลุ่มเป้าหมายที่เป็นกลุ่มเสี่ยง

(2) ศูนย์เรียนรู้และเครือข่ายแกนนำชุมชน ควรปรับเปลี่ยนกลุ่มเป้าหมายในการทำงานของศูนย์จากเดิมที่เน้นกลุ่มคนที่มีพฤติกรรมกระตีมเหล้าและใช้ความรุนแรงในครอบครัว ไปสู่คนทุกคนในชุมชนหรือโรงงาน

(3) ศูนย์เรียนรู้และเครือข่ายแกนนำชุมชน ควรกำหนดบทบาทหน้าที่และกระบวนการทำงานในการแก้ไขปัญหาการกระทำความรุนแรงต่อผู้หญิง เด็ก และบุคคลในครอบครัวของศูนย์ให้มีความชัดเจน เป็นที่เข้าใจร่วมกันของคนในชุมชน และควรทำงานนี้ร่วมกับผู้นำชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

(4) ศูนย์เรียนรู้และเครือข่ายแกนนำชุมชน ควรผสมผสานกิจกรรม โครงการลด ละเลิกเหล้าและลดความรุนแรงให้เข้าเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมหรือโครงการพัฒนาอื่น ๆ ของชุมชน

บรรณานุกรม

กิตติพัฒน์ นนทบุรีมะดุลย์ และคณะ (2550) รายงานวิจัย **ประเมินผลโครงการพัฒนาเครือข่ายลด ละเลิกเหล้า: ยุติความรุนแรงต่อผู้หญิง เด็กปีที่ 1** (ระหว่างพ.ศ. 2549 -2550) เสนอต่อมูลนิธิเพื่อนหญิง ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์

กิตติพัฒน์ นนทบุรีมะดุลย์ และคณะ (2553) รายงานวิจัย **ประเมินผลโครงการพัฒนาเครือข่ายลด ละเลิกเหล้า: ยุติความรุนแรงต่อผู้หญิง เด็กปีที่ 1** (ปี 2551-2553) เสนอต่อมูลนิธิเพื่อนหญิง ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์

บุญเสริม หุตะแพทย์ และมูลนิธิเพื่อนหญิง (2545) **รายงานวิจัยเรื่องผลกระทบของสุราในฐานะปัจจัยร่วมการเกิดปัญหาความรุนแรงใน**

ครอบครัว สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

สุพร เสียนสลวยและคณะ (2554) รายงานการ **ประเมินผลแผนงานพัฒนาไกลไทยการแก้ไข ปัญหาความรุนแรงต่อผู้หญิง เด็ก และครอบครัว** เสนอต่อมูลนิธิเพื่อนหญิง

สุพร เสียนสลวย (2547) การประเมินผลโครงการ ในประมวลสาระชุดวิชา นโยบายสาธารณะและการบริหารโครงการ หน่วยที่ 14 นนทบุรี สาขาวิชาวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช